

ВИСНОВОК

на проект Закону про внесення змін до статті 97 Бюджетного кодексу України щодо державної гарантії компенсації різниці між собівартістю та ринковою ціною природних ресурсів місцевого значення для мешканців територіальних громад (реєстр. № 14040 від 15.09.2025)

За дорученням Голови Верховної Ради України Комітет з питань екологічної політики та природокористування на своєму засіданні 25 листопада 2025 року (протокол № 249) розглянув, відповідно до предметів відання, проект Закону про внесення змін до статті 97 Бюджетного кодексу України щодо державної гарантії компенсації різниці між собівартістю та ринковою ціною природних ресурсів місцевого значення для мешканців територіальних громад (реєстр. № 14040 від 15.09.2025), внесений народним депутатом України Заремським М.В., і відзначає.

Метою законопроекту, відповідно до пояснювальної записки, є законодавче врегулювання питання забезпечення державної гарантії компенсації різниці між собівартістю та ринковою ціною природних ресурсів місцевого значення, зокрема таких як деревина, піщано-гравійна суміш тощо, що надаються мешканцям територіальних громад сіл, селищ, міст для вирішення їхніх особистих потреб за ціною собівартості добування таких природних ресурсів.

Проектом Закону пропонується доповнити частину першу статті 97 Бюджетного кодексу України новим видом трансферту, що надається з Державного бюджету України місцевим бюджетам – субвенцією з державного бюджету місцевим бюджетам на фінансування компенсації різниці між собівартістю та ринковою ціною природних ресурсів місцевого значення, зокрема таких як деревина, піщано-гравійна суміш тощо, що надаються мешканцям відповідних територіальних громад сіл, селищ, міст для вирішення їхніх особистих потреб за ціною собівартості добування таких природних ресурсів.

Державне агентство лісових ресурсів України у своєму висновку відзначило, що не має пропозицій до зазначеного проекту Закону.

Державна служба геології та надр України зазначила, що статтею 4 Кодексу України про надра (далі – Кодекс) визначено, що надра є виключною власністю Українського народу і надаються тільки у користування. Угоди або дії, які в прямій або прихованій формі порушують право власності Українського народу на надра, є недійсними.

Відповідно до частини першої статті 15 Кодексу надра надаються у строкове платне користування.

Згідно із Кодексом корисні копалини поділяються на корисні копалини загальнодержавного та місцевого значення. Віднесення корисних копалин до корисних копалин загальнодержавного та місцевого значення здійснюється Кабінетом Міністрів України.

Згідно з переліками корисних копалин загальнодержавного значення та корисних копалин місцевого значення, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 12.12.1994 № 827, зазначена у законопроекті піщано-гравійна суміш віднесена до корисних копалин загальнодержавного значення, видобування якої згідно з вимогами Кодексу допускається виключно на підставі спеціального дозволу на користування надрами.

Враховуючи зазначене Держгеонадра пропонують слова «піщано-гравійна суміш» виключити із законопроекту з метою недопущення нанесення збитків державі при неконтрольованому видобутку корисних копалин.

Міністерство фінансів України зазначило, що законопроект зобов'язує Кабінет Міністрів України передбачити фінансування його реалізації у Державному бюджеті України. З огляду на умови воєнного стану та потребу фінансування Збройних Сил України і соціальних видатків, Мінфін не підтримав законопроект.

Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України висловило ряд зауважень до законопроекту, зокрема положення проекту Закону стосуються розпорядження та користування саме природними ресурсами місцевого значення, що видобуваються на території відповідних територіальних громад.

Мінекономіки звертає увагу, що відповідно до підпункту «б» частини другої статті 4 Закону України «Про рослинний світ» до природних рослинних ресурсів загальнодержавного значення належать лісові ресурси державного значення.

Згідно зі статтею 71 Лісового кодексу України лімітом заготівлі деревини порядку рубок головного користування є затверджена в установленому порядку розрахункова лісосіка. Заготівля деревини в порядку рубок головного користування в розмірах, що перевищують розрахункову лісосіку, забороняється.

Відповідно до частини четвертої статті 43 Лісового кодексу України розрахункова лісосіка затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері лісового господарства.

Мінекономіки відзначили, що проект Закону потребує доопрацювання.

Комітет, проаналізувавши законопроект, висловлює такі зауваження та пропозиції:

1. Формулювання у законопроекті «природними ресурсами місцевого значення, зокрема такими як деревина, піщано-гравійна суміш *тощо*» не відповідає принципу юридичної визначеності як складовій верховенства права. Юридичні норми повинні бути чіткими, зрозумілими та недвозначними, що є необхідним для забезпечення однакового правозастосування та запобігання довільному тлумаченню.

2. Деревина і піщано-гравійна суміш належить до корисних копалин загальнодержавного значення. Включення цих ресурсів до переліку природних ресурсів місцевого значення суперечить нормам спеціального законодавства та створює правову колізію.

3. Термін «особисті потреби» у запропонованому контексті не має нормативного визначення у природоресурсному чи бюджетному законодавстві, що створює ризики різного розуміння, довільного застосування та порушення принципів рівності доступу.

4. Законопроект реєстр. № 14040 та законопроект про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення права територіальної громади села, селища, міста розпоряджатися та користуватися природними ресурсами місцевого значення (реєстр. № 14041) мають спільну мету та комплексний характер, спрямований на врегулювання питань управління, розпорядження та використання природних ресурсів місцевого значення. З огляду на взаємозв'язок положень цих законопроектів, їх розгляд має здійснюватися одночасно в межах одного порядку денного пленарного засідання Верховної Ради України.

5. Законопроекти реєстр. № 14040 та № 14041 залишають не врегульованим ряд ключових питань, зокрема механізм визначення собівартості та ринкової ціни природних ресурсів, порядок надання таких ресурсів населенню та критерії відбору отримувачів, порядок і джерела фінансування компенсацій різниці між собівартістю і ринковою ціною, механізми контролю за використанням субвенцій. Відсутність зазначених положень створює потенційні ризики вибіркового або привілейованого доступу до природних ресурсів, можливість легалізованих схем перерозподілу бюджетних коштів, зловживань та корупційних ризиків.

Враховуючи викладене, Комітет ухвалив висновок та прийняв рішення:

1. Рекомендувати Комітету з питань бюджету внести на розгляд Верховної Ради України пропозицію проект Закону про внесення змін до статті 97 Бюджетного кодексу України щодо державної гарантії компенсації різниці між собівартістю та ринковою ціною природних ресурсів місцевого значення для мешканців територіальних громад (реєстр. № 14040 від 15.09.2025), внесений народним депутатом України Заремським М.В., повернути суб'єкту права законодавчої ініціативи на доопрацювання.

2. Рішення направити до Комітету з питань бюджету.

Голова Комітету

Олег БОНДАРЕНКО

